

Niet elk gezin begint met een geboorteakte

5 jaar geleden, op 1 april 2021 openden we het Afstammingscentrum. Ik weet nog dat de eerste oproep nog vóór de middag binnenkwam. Van een donor. Vijf jaar later zijn er meer dan 1.800 aanmeldingen geweest. Dat cijfer is geen trofee. Het laat wel zien hoe vaak mensen een leegte in hun leven ervaren als het over hun afkomst gaat en hoeveel moeite het kost die leegte te benoemen.

We leven in een tijd waarin een kinderwens openlijker besproken wordt dan vroeger. Dat is vooruitgang. Die kinderwens is menselijk, soms pijnlijk, en zelden vrijblijvend. En als samenleving hebben we de voorbije decennia ook steeds meer trajecten ontwikkeld om ongewenste kinderloosheid te beantwoorden: adoptie, medisch begeleide voortplanting zoals IVF met of zonder hulp/bijdrage van een donor en in toenemende mate draagmoederschap. Over die trajecten vertellen we graag verhalen van hoop en engagement.

Maar wie alleen maar het eerste hoofdstuk van die verhalen aanhaalt, ziet over het hoofd wat daarna gebeurt. Niet elk gezin begint met een geboorteakte. Bij ons komen mensen binnen met vragen die niet luid zijn, maar wel hardnekkig. Waarom werd ik afgestaan? Klopt mijn adoptiedossier? Wie is mijn donor? Heb ik halfbroers of -zussen? Waarom is er zo weinig informatie over mijn geboorte? Het zijn vragen die zelden uit sensatie ontstaan. Meestal gaat het om iets eenvoudigers en fundamenteeler: de behoefte om het eigen leven begrijpelijk te maken. Om een 'ik' te vormen met een verleden dat niet uit stiltes bestaat.

Het Afstammingscentrum is precies voor die realiteit opgericht, na jarenlang aandringen van de betrokken doelgroepen en met steun van de Vlaamse overheid, die hiermee een uniek centrum tot leven riep. Ons centrum is er niet om één groep te bedienen, maar om te vertrekken van één principe: het recht op afstammingsinformatie. We informeren, begeleiden zoektochten, bieden ondersteuning en bouwen expertise op. Dat klinkt administratief, maar in de praktijk betekent het: naast mensen blijven staan, ook wanneer een dossier niet meewerkt, wanneer papieren ontbreken, wanneer privacy en verlangens botsen, wanneer 'vinden' niet hetzelfde is als 'verbinden'.

Ook dat is een ongemakkelijke waarheid: niet elke zoektocht kent een oplossing. Er zijn dossiers waar documenten verdwenen zijn. Er zijn mensen die niet weten dat ze gezocht worden, en anderen die niet gevonden willen worden. En zelfs wanneer contact mogelijk is, vraagt het tijd – ook voor donoren, geboortouders of familie – om te begrijpen wat er op het spel staat. Soms is een ontmoeting de vraag, soms is informatie genoeg. Soms roept één antwoord weer nieuwe vragen op.

Gedurende de afgelopen vijf jaar heb ik vastgesteld dat de maatschappelijke aandacht voor afkomst niet altijd zo evenwichtig verdeeld is. We investeren – terecht – in het tot stand brengen van gezinnen en in ondersteuning van wensouders. Maar de structurele ondersteuning voor wie uit die trajecten voortkomt en later met vragen zit, bleef vaak beperkter of onzichtbaar. Dat is niet noodzakelijk onwil; het bleek vaak een blinde vlek in beleid. We vierden het begin, maar organiseerden het vervolg nauwelijks.

Nochtans is het recht om je ontstaansgeschiedenis en afkomst te kennen geen detail. Het is verankerd als mensenrecht in internationale verdragen en wordt steeds verder ingevuld in rechtspraak. In België groeit die erkenning eveneens. Op Vlaams niveau door de oprichting van een Afstammingscentrum vijf jaar geleden en de structurele versterking hiervan het afgelopen jaar. Ook in het federale regeerakkoord is een hervorming van het afstammingsrecht opgenomen waarin toegang tot afstammingsinformatie een

plaats moet krijgen. De nakende opheffing van donoranonimiteit zal voor sommigen ook soelaas brengen. De dagelijkse praktijk van ons centrum toont: dat komt geen dag te vroeg.

Vijf jaar Afstammingscentrum is daarom geen jubileum met alleen maar confetti. Het is een uitnodiging tot evenwicht. Kinderwens mag er zijn. Maar het recht op afstammingsinformatie moet mee in het ontwerp. Transparantie waar mogelijk, bescherming waar nodig, en nazorg als vanzelfsprekend onderdeel – niet als “herstelwerk” achteraf. Als we vandaag investeren in het begin van een verhaal, laat ons dan ook verder investeren in de stukken die ontbreken.

Ankie Vandekerckhove is coördinator van het Afstammingscentrum.